

ON THE BEGINNINGS OF ENGLISH LITERATURE IN ROMANIA. 1800-1940

Toma Sava

Lecturer, PhD, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: The article is meant to be a direct source of information regarding the situation of British literature in Romania. The domestic editorial activity pertaining to the publication of translated British literary works, considered as representative at the time, forwards a comprehensive view on how a foreign literature is imported and popularized in a preponderantly francophone cultural setting.

Keywords: British literature, Shakespeare, personal canon, critical perception, contemporary literature.

Scopul articolului este, în primul rând, de a oferi o sursă directă de informare asupra ceea ce înseamnă concret literatura britanică în spațiul cultural autohton în perioada 1800-1940. Subiectului, deși discutat în contextul studiilor dedicate anglisticii românești¹, îi lipsește în momentul de față conținutul informațional direct care să poată fi folosit în studii ulterioare dedicate. Răspunsul avansat de acest articol este dat prin prezentarea directă a informației relevante, considerată în acest caz a fi activitatea editorială autohtonă în ceea ce privește publicarea - în traducere - a unor opere literare britanice percepute ca fiind reprezentative pentru perioada respectivă.

Datele prezentate sunt bazate pe informații din arhiva digitală a Bibliotecii Centrale Universitare București. Alegerea acesteia se datorează, în pofida faptului că nu dispune de drept de depozit legal, conținutului de date net superior pentru aria de interes a articolului comparativ cu arhive similare (de exemplu cea a Academiei Române) care au fost folosite pentru verificarea rezultatelor, dar care oferă un conținut mult inferior din punct de vedere numeric. Termenul de căutare folosit a fost „literatură engleză”; o căutare bazată direct pe numele unui autor nefiind posibilă pentru că ar presupune o cunoaștere anterioară a tuturor autorilor traduși.

Ordonate cronologic, datele sunt următoarele:

Din scrierile lui Lord Byron, Byron, George; trad. I. Eliad, București, în Tipografia lui Eliad, 1834

Manfred, Byron, George; trad. Rosetti, C.A, București, 1848

---

¹Vezi, în special Bălu, Andi (2001) *Receptarea literaturii engleze în România de către critica și istoria literară 1920-1946*, Ploiești: Editura Premier; Bălu, Andi (2002) *O perspectivă românească asupra literaturii engleze*, București, Editura Fundației Culturale Engleze; Toma Sava(2014) *Palimpseste. O scurtă istorie a literaturii britanice în România*, Colecția de Cercetare, Editura Universității de Vest, Timișoara.

Robinson Crusoe sau întâmplările minunate a unui tânăr, Defoe, Daniel, tradus pe românie de serdariul Vasile Draghici, Esii, în Tipografia Albinei, 1835

Culegere din cele mai frumoase Nopti ale lui Jung Young, Edward, trad. Marcovici, Simeon, București, Tipografia Eliad, 1835

Din operele lui Lord Byron, Byron, George Gordon; trad. I. Eliad București; în Tipografia lui Eliad, 1837

Macbeth, Shakespeare, William; trad. din frantodește de St. Bâgescu, București, Tipografia Jos. Copainig, 1850

Vicarulu de la Wakefield, Goldsmith, Oliver; Tradusa din limba Englesa de E. A., București, Tipografia lui Ferdinand Om, 1852

Hamlet, Principele Danemarcei, Shakespeare, William, trad. D.P.Economu, București; Imprimeria Ferdinand Om, 1855

Ricardu Inimă-de-Leu sau Talismanulu, Scott, Walter; trad. Sir G. Baronzi, București ; Tipografia Naționala a lui I. Romanov, 1856

Macbeth, Shakespeare, William; trad. d'in englisêsce de P. P. Carp, Jassi ; Imprimeria Adolf Bermann, 1864

Othello Shakespeare, William; trad. P. P. Carp, Iassi, Edițiunea si Imprimeria Societății Junimea, 1868

Culegere din Noptile lui Iung, Young, Edward; trad. Simeon Marcovici, Focșani, Typographia D. Samolada, 1871

Hamlet, prințul Danemarcei Shakespeare, William; trad. Adolph Stern, București, Typografia Dorotea P. Cucu, 1877

Regele Lear, Shakespeare, William; trad. Adolf Stern, București, Thiel & Weiss, 1881

Viața si moartea regelui Richard III, Shakespeare, William; trad. Scarlat Ion Ghica, București, Stabilimentul Grafic Socecu și Teclu, 1884

Negușătorul din Veneția, Shakespeare, William; trad. Scarlat Ion Ghica, București; Stabilimentul Grafic Socecu & Teclu, 1885

Paradisul pierdut, Milton, John; trad. fidelă în proza dupe textul englez de B. Lazurreanu, București, Tipografia Curții Regale, F. Göbl, 1889

Jane Eyre sau Memoriile unei institutoare, Brontë, Charlotte; trad. în lb. franceza de Lesbazeilles-Souvestre; trad. în lb. româna de Paulina I. Ghețu, Ploesci, Editura Librăriei Zacharia Nicolau, 1891

Văduva din Tara Higlandzilor, Scott, Walter; trad. de C. Navârlie, București, Editura Librăriei "Universala" Alcalay & Companie, 1911

Mildred: (o pata pe blazon), Browning, Robert; trad. în versuri de Margarita Miller-Verghy București, Editura Librăriei Leon Alcalay, 1912

Culegere din cele mai frumoase Nopti ale lui Yung: carte pentru deșteptarea si luminarea poporului, Young, Edward; trad. Serdarul Simeon Marcovici, Brasso, Editura Librăriei Ioan I. Ciurcu, 1913

Othello, Shakespeare, William; trad. de D. Nanu, București, Carol Göbl, 1913

Viața lui Oscar Wilde, Sherard, Robert H.; trad. din engleza de N. M.-Nigrim, București, Editura Librăriei A. Stanciulescu, 1915

Pescarul si sufletul, Wilde, Oscar; trad. de D. Anghel; postf. de C. Stere București, Minerva, 1915

Sonete portugheze Barrett-Browning, Elizabeth; trad. de Marg. Miller-Verghy, București, "Flacara", 1915

Parabole Wilde, Oscar; trad. de N. Davidescu, București; Institutul de Arte Grafice Minerva, 1916

Duthona MacPherson, James; trad. de Kostya Rovine, București, Minerva, 1916

Lupta vieții Dickens, Charles; trad. de Elena C. Dimitriu București, Librăria Carmen Sylva, 1917

Un poem de Crăciun Dickens, Charles; trad. din engleza de N. N. Botez, București; Editura Librăriei H. Steinberg, 1918

Medicul în dilema Shaw, George Bernard; trad. de Al. Frunzescu, București, Editura Librăriei Stănciulescu, 1918

Poeme în proză Wilde, Oscar; trad. de Alexandru Teodor Stamatiad, București ; H. Stenberg, 1919

Visul unei nopți de vară Shakespeare, William; în românește de G. Topîrceanu, Iași, Editura "Viața Româneasca", 1921

Opere alese William Shakespeare; în românește de Adolphe Stern, București, Cultura Națională, 1922

Prințul fericit Oscar Wilde; în românește de Igena Floru; il. după Aubrey Beardsley, București ; Cultura Națională, 1922

Opere alese / Vol. 1: Iuliu Cesar Shakespeare, William; trad. metrica de Adolphe Stern, București ; Editura Librăriei Socec & Co, 1922

Romeo si Julieta: tragedie în 5 acte Shakespeare, William; trad. în forma originală de Mihail Dragomirescu, București, Editura Literara a Casei Școalelor, 1922

Coriolan/ Vol. 3 Shakespeare, William; trad. metrica de Adolphe Stern București, Editura Librăriei Socec, 1922

Opere alese Vol. 1, 3 Shakespeare, William; trad. metrica de Adolphe Stern, București, Editura Librăriei Socec, 1922

Antoni si Cleopatra Shakespeare, William; București, Socec, 1922

Othello: Maurul din Veneția Shakespeare, William; trad. de Mihail Dragomirescu, București, Editura Casei Școalelor, 1923

Varava: istorisire de pe timpul lui Hristos Corelli, Marie; Galați, Institutul Grafic "Galații-Noi", 1924

Vedenii: povestiri Wells, H. G.; traduse de Paul Zarifopol, București, Cultura Națională, 1924

Povesti după Shakespeare Lamb, Charles; Lamb, Mary; trad. din englezește de P. Grimm, București, Tipografia "România Noua", 1924

Cain, un mister Byron, George; tradus din englezește în forma originală de Petre Grimm, București, Cultura Națională, 1925

Hanul lui Almayer Conrad, Joseph; trad. de Jul. Giurgea, București, Editura Universul, 1925

Macbeth: tragedie în 5 acte Shakespeare, William; trad. în forma originală de Mihail Dragomirescu, București, Editura Casei Școalelor, 1925

Enoch Arden: poema Tennyson, Alfred, Lord; trad. în versuri de Haralamb G. Lecca, București, Editura Librăriei "Universala" Leon Alcalay & Co., 1925

Regele Henric IV: drama istorica în 5acte. Shakespeare, William; trad. de Ioan C. Jinga, Câmpulung-Muscel, Editura "Selecta", 1926

Poeme în proză Wilde, Oscar; București, Cultura Românească, 1928

Din documentele postume ale Clubului Pickwick Dickens, Charles; în românește de G. I. Crivat
București, Editura Ziarului Universul, 1929

Simple povestiri de pe coline Kipling, Rudyard; traducere de Mircea Eliade , 1929

Nevestele vesele din Windsor: comedie în 5 acte Shakespeare, William; din și în forma originală
de Dragoș Protopopescu, București, Socec, 1931

La persoana întâia Maugham, William Somerset; trad. de Jul. Giurgea, București, Editura
Remus Cioflec, 1931

Lanțuri: comedie romantica : un prolog si 3 acte, Martin, Allan Langhton, București; Socec,
1931

Regele Lear: tragedie în 5 acte Shakespeare, William; din si în forma originala de Dragoș
Protopopescu, București, Socec, 1931

Jurământul Orczy, Emmuska; trad. de Victor Eftimiu, București, Ig. Hertz, 1931

Stalky și tovarășii Kipling, Rudyard; trad. din englezește de Viorel si Radu, București, Casa
Școalelor, 1932

Orizont pierdut Hilton, James; trad. de Jul. Giurgea, București, Editura Remus Cioflec, 1933

Regele Richard al III-lea Shakespeare, William; în românește de Ion Marin Sadoveanu
București, Imprimeria Fundațiilor Culturale Regale, 1934

Chemarea dragostei Maugham, William Somerset; trad. de Jul. Giurgea, București, Editura
Contemporană, 1934

Comoara din insulă Stevenson, Robert Louis; trad. din lb. engleză de Radu Georgescu,
București, Fundația Pentru Literatura si Artă "Regele Carol II", 1935

Autobiografie Stanley, Henry M.; trad. din lb. engleza de Mary M. Polihroniade, București,
Fundația pentru Literatură si Artă, 1935

Sabatai și Meliselda Zangwill, Israel; în românește de Ada Ludo, București, Editura Bicurim,
1935

Luna și doi bani jumătate Maugham, William Somerset; trad. de Jul. Giurgea, București,
Editura R. Cioflec, 1935

Castelul din deal Goudge, Elisabeth; în românește de Anatol Sergiu, București, Editura Vatra,
1935

Bengali Yeats-Brown, Francisc; trad. din lb. engleza de Radu Georgescu, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1936

La răscruce de vânturi Brontë, Emily; trad. din lb. engleza de Mary Polihronia, București, Fundatia pentru Literatura si Arta "Regele Carol II", 1937

Saltimbancii Maugham, William Somerset; trad. de Jul. Giurgea, București, Editura "Naționala-Ciornei", 1937

Șase femei Maugham, William Somerset; trad. de Jul. Giurgea, București, Universul, 1937

Daphne Adeane Barring, Maurice; trad. de Jul. Giurgea, București, Editura "Naționala-Ciornei", 1937

St. Winifred sau Școala si lumea Frederic William; trad. din lb. engl. de Wendy si C. Noica Ferrar, București, Fundația pentru literatura si artă "Regele Carol II", 1937

Kim Kipling, Rudyard; trad. de Jul. Giurgea, București, Editura "Naționala-Ciornei", 1937

Hamlet: drama în 5 act Shakespeare, William; trad. din lb. engleza de Dragoș Protopopescu, București, Fundația pentru Literatură și Artă "Regele Carol II", 1938

Fântâna Morgan, Charles; din englezește de Laetiția Ghidionescu, pref. de Romulus Demetrescu Cluj, Editura Lepage, cop. 1938

În zodia Săgetătorului Lewis, Cecil; trad. de Constantin Noica, București, Fundația pentru Literatură si Artă "Regele Carol", 1938

Citadela Cronin, A. J; trad. de Jul. Giurgea, București, Cultura Românească, 1939

Bengali Yeats-Brown, Francisc; trad. din lb. engleza de Radu Georgescu, București, Fundația pentru Literatură si Artă, 1939

Straniul interludiu O'Neill, Eugene; trad. din lb. engleza de Petru Comarnescu, București, Fundația pentru Literatură și Artă "Regele Carol II", 1939

Furtuna: drama în 5 acte Shakespeare, William; trad. din lb. engleza si cuv. înainte de Dragoș Protopopescu, București, Fundația pentru Literatură și Artă "Regele Carol II", 1940

Coriolan: tragedie în 5 acte Shakespeare, William; trad. din limba engleza de Dragoș Protopopescu, București, Fundația pentru Literatură și Artă "Regele Carol II", 1940

Henric V: drama în 5 acte Shakespeare, William; trad. din lb. engleza de Dragoș Protopopescu București, Fundația pentru Literatură și Artă "Regele Carol II", 1940

O călătorie de la Peking la Cașmir Peter Fleming; trad. din lb. engleza de R. Patrulius, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1940

O simplă parcurgere a numelor înșirate mai sus relevă două aspecte importante vis-a-vis de (1) *gustul literar al perioadei* și (2) *conținutul preponderent clasic (canonic)* a listei de autori.

În ceea ce privește *gustul literar* al perioadei - e important de reținut că datele prezentate acoperă o perioadă de 140 de ani și cu mențiunea că din punct de vedere teoretic conceptul de gust literar nu este în mod necesar echivalent cu cel de canon literar² - precum și *caracterul clasic* al autorilor publicați, desigur cu avantajul perspectivei contemporane pentru care procesul de canonizare s-a definitivat³ cel puțin pentru autorii prezentați aici, devine evident că, cel puțin pentru primii 100 de ani, cititorul autohton echivalează literatura britanică cu Byron, Young, Milton, Defoe și în special Shakespeare.

Cu alte cuvinte, procesul editorial⁴ domestic al perioadei, care oferă publicului larg acces efectiv la literatura unei țări/culturi străine, relevă o imagine extrem de familiară cititorului contemporan prin faptul că vasta majoritate a autorilor sunt nu numai emblematici pentru literatura britanică ci și parte a celei universale⁵.

BIBLIOGRAPHY

Biblioteca universitară centrală „Carol I” București, 2014, *Date publicații*. Adresă: <http://www.bcub.ro/>, accesat: 15.01. 20015- 21.04.2016.

Bălu, Andi (2001) *Receptarea literaturii engleze în România de către critica și istoria literară 1920-1946*, Ploiești: Editura Premier.

Bălu, Andi (2002) *O perspectivă românească asupra literaturii engleze*, București, Editura Fundației Culturale Engleze

Călinescu, George (1982) *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ediția a II-a, București, Editura Minerva.

Celik, Z. (1996) *Colonialism, Orientalism, and the Canon*. Art Bulletin (June, 1996) Volume LXXVI 11 number 2.

Cooppan, V., (2004) *Ghosts in the disciplinary machine: the Uncanny Life of World Literature*, Comparative Literature Studies, Vol. 41, No. 1.

---

²Măsura gustului poate fi epoca în care opera este canonizată (*gust relativ*) sau poate fi definit ca *universal*, ceea ce înseamnă ca opera respectivă devine definitorie din punct de vedere estetic și valoric pentru o succesiune de generații (Weinbrot, 2000).

³Deși există o mișcare de oscilație în cadrul canonului în ceea ce privește nu conținutul său ci gradul de recunoaștere, de importanță de care un autor/operă se bucură la un moment dat, i.e. re poziționarea pe o axă centru-periferie (Westphal, 1993: 437).

⁴Bazat, într-o oarecare măsură, pe intuiția a ceea ce ar putea reprezenta interes pentru o comunitate, similar cu procesul de creare a unei colecții bibliotecare, care oferă, în fond, *canonul accesibil* (Lear, 2009: 192).

⁵Prin literatură universală înțeleg aici și un spațiu de dialog intercultural și supra-cultural în care opera își transcende caracterul național, dar, în mod paradoxal, substanța valorică a operelor implică un spațiu de receptare bazat pe identitatea culturală a națiunii asimilatoare (Cooppan, 2004).

Frye, N., (1981) *Literary History*, New Literary History, Vol. 12, No. 2, Interpretation and Literary History (Winter,1981), pp. 219-225.

Gallagher, Susan V. 2001.*Contingencies and Intersections: The Formation of Pedagogical Canons*, Pedagogy, Volume 1, Issue 1, Winter 2001, pp. 53-67 (Article)Published by Duke University Press.

Gumbrecht, H. (1988) *Phoenix from the Ashes or: From Canon to Classic*, New Literary History 20, 141-63.

Harris, Wendell (1991) *Canonicity*, PMLA, 106, pp. 110-121.

Weinbrot, Howard D. (2000). *Twentieth-Century Scholarship and the Eighteenth-Century Canon*. MLQ: Modern Language Quarterly, Volume 61, Number 2, June 2000, pp. 395-414 (Review) Published by Duke University Press.

Weninger, R., (2010) *Lost in lit-terra incognita, or what is and to what end do we study world literature?*Comparative literature 62:4.

Westphal, M. (1993). *The Canon as flexible, normative fact*, The Monist, Vol. 76, No. 4, Canons (OCTOBER 1993), pp. 436-449 Published by: Hegeler Institute.